

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 36/2021-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 2B, Pezinok, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 5/2012 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 5/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 9. januára 2012 na Okresnom súde Pezinok domáhala náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy proti žalovanej Slovenskej republike, ktorá mala vzniknúť v dôsledku nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Pezinok v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 15 Er 5626/2008. O návrhu sťažovateľky rozhodol okresný súd rozsudkom z 20. októbra 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorým návrh zamietol a žalovanej strane nepriznal náhradu trov konania. Odvolaniu sťažovateľky podanému proti rozsudku okresného súdu nebolo vyhovené a Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 3 Co 89/2017 z 15. marca 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok okresného súdu a priznal žalovanej strane náhradu trov odvolacieho konania. Dovolanie sťažovateľky podané proti rozsudku krajského súdu bolo odmietnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Cdo 53/2020 z 23. septembra 2020 podľa § 447 písm. e) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje, že rozsudkom krajského súdu bol žalovanej strane priznaný nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania, pričom okresný

súd však ku dňu podania ústavnej sťažnosti o výške trov odvolacieho konania nerozhodol, a teda napadnuté konanie nie je ako celok právoplatne skončené, a tým trvá aj stav právnej neistoty sťažovateľky. Sťažovateľka, odkazujúc na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), zastáva názor, že v napadnutom konaní došlo k porušeniu jej označených práv, keďže okresný súd za viac ako 2 roky a 6 mesiacov o trovách odvolacieho konania nerozhodol a napadnuté konanie trvá celkovo 9 rokov.

4. Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v jej veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, ako aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 €.

II.

Relevantná právna úprava

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

9. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

13. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré bolo podľa jej názoru poznačené zbytočnými prietahmi.

14. Vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný, sťažovateľka namieta postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 5/2012 v podstate od začatia konania, pričom v odôvodnení ústavnej sťažnosti predostiera predovšetkým problém spojený s tým, že okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol o výške trov odvolacieho konania, čím spôsobil zbytočné prietahy a pretrvávanie stavu právnej neistoty sťažovateľky.

15. Pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne (napr. IV. ÚS 90/2010, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

16. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 86/08).

17. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je teda požiadavka smerovania sťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého ústavná sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. III. ÚS 355/2012, I. ÚS 390/2019, II. ÚS 291/2020). Ústavný súd preto v rámci svojej rozhodovacej činnosti prezentuje už ustálený záver, že ochrana základnému právu na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany k porušeniu základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným súdom) ešte mohlo dochádzať alebo porušenie v tom čase ešte mohlo trvať (napr. IV. ÚS 637/2013, II. ÚS 518/2014, II. ÚS 176/2019).

18. V danej veci ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a vlastných zistení na základe súčinnosti s okresným súdom považuje za preukázané, že v čase, keď sa sťažovateľka obrátila so svojou ústavnou sťažnosťou na ústavný súd (11. december 2020), bola právna vec sťažovateľky v merite veci právoplatne skončená (rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudol právoplatnosť 14. mája 2018).

Sťažovateľka, ktorá sa domáha ochrany svojich označených práv vo vzťahu k napadnutému konaniu okresného súdu, sa so svojou ústavnou sťažnosťou na ústavný súd obrátila v čase, keď už tento prostriedok nápravy vo vzťahu k označenému konaniu okresného súdu v časti prejednávania základnej meritórnej otázky nebol objektívne spôsobilý splniť svoj účel (obdobne I. ÚS 572/2017, II. ÚS 433/2018).

19. Ústavný súd na základe skutkových informácií uvedených v bode 3 odôvodnenia tohto uznesenia konštatuje, že v čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľky bola otvorenou časťou posudzovaného konania, ktorú okresný súd stále prejednával, etapa rozhodovania o trovách konania.

20. Pokiaľ ide o ďalšiu fázu konania v právnej veci sťažovateľky, teda o fázu rozhodovania o trovách konania, ústavný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť (napr. III. ÚS 711/2017, I. ÚS 223/2020), ako aj judikatúru ESĽP, ktorý v rámci svojej rozhodovacej praxe zdôraznil, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote (Hornsby v. Grécko, rozsudok ESĽP z 19. 3. 1997, sťažnosť č. 18357/91; Čičmanec proti Slovenskej republike, rozsudok z 28. 6. 2016, sťažnosť č. 65302/11).

21. V posudzovanej veci po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej prebiehalo ešte dovolacie konanie, ktoré bolo skončené odmietavým uznesením najvyššieho súdu z 23. septembra 2020, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. októbra 2020. V okolnostiach danej veci pri zohľadnení skutočností, že žalovanej strane, ktorou je Slovenská republika, trovy konania nevznikli [čo si sťažovateľka kedykoľvek mohla overiť v súdnom spise, resp. ako je to zrejmé z veľkého počtu súdnych konaní iniciovaných sťažovateľkou proti žalovanej strane (ku dňu podania ústavnej sťažnosti iba ústavný súd eviduje 38 ústavných sťažností sťažovateľky v obdobných prípadoch, pozn.)], sa rozhodovanie o trovách iba odvolacieho konania pri sťažovateľkou podanom dovolaní javilo ako nevhodné, pretože tu bola reálna možnosť zrušenia právoplatného rozhodnutia súdu druhej inštancie vrátane rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania.

22. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak celková doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prieťahov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, I. ÚS 192/2015). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti

alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 362/09, I. ÚS 188/2019, II. ÚS 238/2020).

23. Pri posudzovaní postupu okresného súdu zohľadnil ústavný súd skutočnosť, že napadnuté konanie na súde prvej inštancie vo veci sťažovateľky bolo v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (11. decembra 2020, pozn.) vo veci právoplatne skončené. Postup okresného súdu v napadnutom konaní možno hodnotiť ako efektívne smerujúci k nastoleniu právnej istoty sťažovateľky a jej právna istota bola nastolená v čase pred podaním ústavnej sťažnosti. Nevydanie rozhodnutia o priznanej výške trov odvolacieho konania žalovanej strane, ktorých suma, ak by aj rozhodnutie bolo vydané, bola 0 €, nemá z hľadiska posudzovania zbytočných prietahov ústavnoprávnu relevanciu. Vzhľadom na to, že suma priznanej náhrady trov konania nemá vplyv na zmenu hmotnoprávneho postavenia sťažovateľky (s prihliadnutím na už uvedenú potenciálnu vedomosť sťažovateľky o tom, že žalovaná strana nie je v konaní zastúpená advokátom, ale povereným zamestnancom a je oslobodená od súdnych poplatkov, bola vopred potenciálne známa), nemožno uvažovať o zásahu do práv sťažovateľky.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

25. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že v podobných prípadoch, keď si v odvolacom konaní žalovaná strana náhradu trov konania neuplatní, ani jej podľa obsahu spisu v konaní žiadne nevznikli, je v súlade s čl. 17 základných princípov CSP zakotvujúcich procesnú ekonomiu vhodné rozhodnúť priamo tak, že sa jej nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva. Rozhodnutie postupom najskôr podľa § 262 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP o priznaní nároku na náhradu trov konania strane a následne súdom prvej inštancie o výške náhrady trov konania za situácie, keď oprávnenej strane žiadne trovy v konaní nevznikli, by bolo zjavne nielen nerozumné, ale i v rozpore so zásadou hospodárnosti civilného súdneho sporu.

26. Pretože ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu